DİYARBAKIR KENTLEŞME YAŞAM KALİTESİ VE KENTSEL DÖNÜŞÜM DANIŞMA TOPLANTISI

SONUÇ RAPORU

13 Kasım 2012

İÇİNDEKİLER

1. Giriş 3
2. Danışma Toplantısının Amacı 4
3. Toplantıya İlişkin Genel Bilgiler 5
4. Toplantının Yöntemi ve Akışı 6
5. Toplantı Sonuçları 8
6. Uzlaşı Alanları 10
7. İçerik Analizi 11
EK - Toplantı Notları 12

1. Giriş

Günümüzde dünya nüfusunun hızla kentleşmekte olduğu ve Dünya nüfusunun yarısından fazlasının kentli olduğu bilinmektedir. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde kentleşme hızı daha yüksek ve kentleşme süreçleri daha hızlı gerçekleşmektedir. Bu durum kentlerde aşırı yığılmalara ve çok boyutlu sorunlara sebep olmaktadır. Yapılan öngörülere göre; **2023** yılında Türkiye nüfusunun **yüzde 90**'ının **kentlerde yaşaması** beklenmektedir.

Küreselleşme ile birlikte bölgeler ve özellikle kentler ulusal sınırların ötesinde ilişkilerle şekillenmekte ve küresel ağlara entegre olmaktadırlar. 50 yıl öncesine kadar ülkelerin rekabeti söz konusuyken artık kentlerin rekabeti öne çıkmakta ve hatta ülkelerin gelişmişliğini dünya kentlerinin gelişimi belirlemektedir. Bu nedenle yeni ekonomik sistemde bölgeler ve kentler ulus ötesi sermaye ve beşeri sermayeyi çekmek için birbiriyle yarışmaktadırlar. Kaliteli ve etkin altyapı hizmetleri ile **yüksek yaşam kalitesi olanağı sunan kentler** rekabet avantajına sahip olmaktadırlar. Yaşam kalitesi ile birlikte kentsel mekânın kalitesi gelişmeyi/kalkınmayı tetikleyici bir çekim unsuru, iş ve yaşam ortamını iyileştiren önemli bir etken olarak öne çıkmaktadır.

Yaşanabilirlik kavramı; yirminci yüzyılın ikinci yarısında *kent sosyolojisi, kentbilimi, çevrebilimi, sağlık bilimleri, coğrafya, etnografya ve kent planlama* alanları içinde ele alınmıştır. **Yaşanabilir kent** tanımlamaları için esas olan kriterlerden bazılarının kentlerde yaşayan bireylerin kendini yeniden üretmesine imkân veren bir ortamda çevreyle uyumunun sağlanması, yerleşmelerin toplum için güvenli bir yaşam olanağı sunması ve toplum içerisindeki tüm kesimlerin kentin meydana getirdiği olanaklara hakça ulaşabilmesi gibi unsurlardan oluşmaktadır. Yaşanabilir kentler için belirlenen ve kabul görmüş ölçütler kavramsal olarak; erişilebilirlik, hareketlilik, sürdürülebilir çevre ve kalkınma, çeşitlilik, eşitlik ve güvenlik gibi temalardan oluşmaktadır. Bunun yanında yapılan yaşanabilirlik sıralamalarında kişi başına düşen yeşil alan miktarı, sosyal ve kültürel donatı alanları, açık alanlar, rekreasyon alanları gibi kent hayatı göstergeleri, ekonomik göstergeler, eğitim, sağlık, kültür-sanat ve çevre göstergeleri gibi ölçütler göz önüne alınmaktadır.

2. Danışma Toplantısının Amacı

Nüfusu hızla kentleşmekte olan Türkiye, başta deprem olmak üzere, sel, heyelan gibi doğal afet risklerinin yüksek olduğu bir ülkedir. Buna karşın ülkemizde kentsel ve kırsal alanlarda kentleşme, yapı stoku ve yerleşme düzeni açısından ciddi sorunlar bulunmaktadır. Özellikle 1999 ve 2011 yıllarında meydana gelen Kocaeli, Düzce ve Van depremlerinin kentlerimizde ve kırsal yerleşmelerde meydana getirdiği **yıkımlar** ve **büyük kayıpların ardından Türkiye çok kapsamlı bir kentsel dönüşüm sürecine girmiş bulunmaktadır**.

TRC2 Bölgesindeki durum ülkenin durumu ile benzerlik göstermektedir. Yüksek deprem riskinin bulunduğu bölgede, 1950-1960'lardan başlayan ve 1990 sonrasında daha da artan kırdan kente yoğun göç nedeniyle hızlı ve çarpık kentleşme yaşanmıştır. Bu durum hem yaşam ve mekân kalitesini düşüren bir etki yapmış, hem de sosyal, ekonomik ve mekânsal anlamda ciddi riskler yaratmıştır. Yapı stokunun çok büyük bir bölümü kötü kalitede yapılardan oluşan bölge kentlerinde, sürdürülebilir gelişme açısından en büyük riski afet tehlikesi oluşturmaktadır. Diyarbakır **Suriçi bölgesi,** 04.11.2012 tarih ve 28457 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Bakanlar Kurulu kararı ile **6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun** kapsamında **Riskli Alan** ilan edilmiştir.

Öte yandan zengin kaynakları ve potansiyellerine rağmen sosyo-ekonomik olarak az gelişmişlik sorunu ile karşı karşıya olan kentte, yaşam kalitesinin ve toplumun refah seviyesinin artırılması öncelikli hedef durumundadır. Bazı kaynaklarca ***Kentsel Dönüşüm*** olgusu; canlandırma ve geliştirme hedefleri, sosyal, ekonomik ve mekânsal gelişme müdahaleleri ile kalkınma araçları arasında gösterilmektedir.

Yapılan ***Diyarbakır Kentleşme, Yaşam Kalitesi ve Kentsel Dönüşüm Danışma Toplantıs***ı ile; Türkiye'de kentleşme ve kentsel dönüşüm politikalarının yerel düzeyde değerlendirilmesi, yenilikçi uygulamaların öngörülebilmesi, bu süreçte Diyarbakır'ın vizyonunun tanımlanması, ***kentsel dönüşüm politikalarının*** **"yaşanabilirlik"** kavramı, **"sosyo-ekonomik kalkınma"** ve **"yerel kalkınma"** hedefleri doğrultusunda kullanılabilmesi ve **"cazibe merkezi"** olması hedeflenen kentte yaşam ve mekan kalitesini artırmaya dönük iyileştirme, geliştirme ve dönüşüm ilkelerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

3. Toplantıya İlişkin Genel Bilgiler

Karacadağ Kalkınma Ajansı; **10. Ulusal Kalkınma Planı** hazırlık çalışmalarına paralel olarak yürüttüğü **Bölge Planı** çalışmaları kapsamında 13 Kasım 2012 tarihinde "Diyarbakır Kentleşme, Yaşam Kalitesi ve Kentsel Dönüşüm Danışma Toplantısı" gerçekleştirmiştir. Diyarbakır Prestige Otel toplantı salonunda gerçekleştirilen Danışma Toplantısına aşağıdaki kurum ve kuruluşlardan isimleri yer alan temsilciler katılmışlardır.

Adı-Soyadı	Kurumu
İlhan KARAKOYUN	Karacadağ Kalkınma Ajansı
Hikmet HASPOLATLI	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
Mehmet KARAARSLAN	Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
Nurtekin ÖZEN	Dicle Üniv. Mimarlık Fakültesi
İdris BEDİRHANOĞLU	Dicle Üniv. Mühendislik Fakültesi
Abdullah SEVİNÇ	Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi
Murat ALÖKMEN	Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi
Yusuf YEŞİL	Sur Belediyesi
Elif KARA	Yenişehir Belediyesi
Mustafa KOÇ	Diyarbakır Emlakçılar Derneği
Ensari AKÇER	Kayapınar Belediyesi
Nihat CEN	Silvan Belediyesi
Mahmut TUTA	Afet ve Acil Durum Müdürlüğü
Yener AKAY	GAP Bölge Kalkınma İdaresi
Yıldız TAHTACI	Yerel Gündem 21
Necati PİRİNÇÇİOĞLU	Mimarlar Odası Diyarbakır Şubesi
N. Sinan AKINCI	Güneydoğu Anadolu Belediyeleri Birliği
Selma ASLAN	Kayapınar Belediyesi
M. Tevfik ARITÜRK	Kültür ve Turizm Müdürlüğü
Nimet TAŞ	Bağlar Belediyesi
Nevfel YANARAY	İl Özel İdaresi
Erhan ÖZER	Afet ve Acil Durum Müdürlüğü
İskender DEMİR	Şehir Plancıları Odası Diyarbakır Tems.
Nevin SOYUKAYA	Alan Yönetimi Başkanlığı
Necla AKAT	Alan Yönetimi Birimi
Deniz AKDEMİR	Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi
Orhan BALSAK	Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi
Şükrü AŞÇI	GAP Bölge Kalkınma İdaresi
İbrahim BAYKARA	Silvan Belediyesi

4. Toplantının Yöntemi ve Akışı

Danışma toplantısında katılımcıların fikir üretme süreci Atılım Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü öğretim üyesi **Yrd. Doç. Dr. Savaş Zafer ŞAHİN** tarafından, *"dinamik etkileşimli yazılı moderasyon"* yöntemiyle kolaylaştırılmıştır. Çalışma 2 oturumda gerçekleştirilmiş, çalışma katılımcılarının görüşleri anlık olarak yazılı hale getirilmiştir. Toplantı oturum aralarında özetlemeler yapılarak katılımcıların teyitleri alınmıştır. Toplantı program akışı aşağıdaki tabloda görülmektedir:

Diyarbakır Danışma Toplantısı Program Akışı

09.30-09.45	Kayıt
09.45-10.15	Açılış Konuşmaları ve Tanışma
10.15-11.00	Bilgilendirme Sunumları 1. Karacadağ KA Sunumu 2. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Sunumu 3. Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Sunumu
11.00-12.30	Kentleşme ve Kentsel Yaşam Kalitesi Oturumu
12.30-13.30	Öğle Yemeği
13.30-14.30	Doğal ve Kültürel Mirasın Korunması, Turizm ve Kentsel Dönüşüm İlişkisi Oturumu
14.30-15.30	Kent Planlama, Konut, Gecekondu ve Kentsel Dönüşüm İlişkisi Oturumu
15.30-15.45	Ara
15.45-16.30	Genel Tartışma Forumu ve Kapanış

Sabah ve öğleden sonra oturumları olarak yürütülen program, Karacadağ Kalkınma Ajansı Genel Sekreteri **Dr. İlhan KARAKOYUN**'un açılış konuşması ile başlamış, ardından tanışma ve bilgilendirme sunumları ile devam etmiştir. Toplantının amacı ve kapsamı ile bölge kentleşmesine ilişkin bilgilendirme sunuşu Karacadağ Kalkınma Ajansı Planlama, Programlama ve Koordinasyon Birimi Uzmanı **Zühal ÇELEBİ DENİZ** tarafından gerçekleştirilmiştir. Bilgilendirme sunumunda 2014-2018 dönemini kapsayacak olan bölge planı hazırlıkları, Kalkınma Bakanlığı'nca ulusal düzeyde yürütülmekte olan Onuncu Kalkınma Planı hazırlıkları hakkında bilgilendirme yapılmış, 2010 yılı Bölge Planı hazırlıkları kapsamında gerçekleştirilen *"Kentleşme, Çevre ve Altyapı Çalıştayı"* kapsamında

tespit edilen kentleşme sorunları ve çözüm önerileri katılımcılarla paylaşılmıştır. Sunumda ayrıca Diyarbakır'da kentleşme ve yaşam kalitesi göstergeleri ile kentsel mekânda mevcut duruma ilişkin özet bilgiler verilmiştir.

Toplantı ve Sunuşlardan Bazı Görüntüler

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Altyapı ve Kentsel Dönüşüm Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nden Daire Başkanı **Hikmet HASPOLATLI** tarafından yapılan sunumda; Bakanlığın görev ve yetkileri, kentleşme, planlama ve çevreye ilişkin temel faaliyetleri, 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkındaki Kanun ve kanun kapsamında yürütülen iş ve işlemler hakkında bilgiler verilmiştir. Sunumda ayrıca, riskli alan olarak ilan edilen Suriçi bölgesinde yapılacak işlemlere ilişkin olarak; başta yerel yönetimler olmak üzere ilgili taraflarla birlikte yapılacak çalışmalar ile alanın kaçak, sağlıksız ve güvensiz yapılardan arındırılarak, tarihi ve kültürel değerlerinin ön plana çıkarılacağı ve Suriçi bölgesinin altyapısı tamamlanmış, yeterli yeşil alan ve donatı alanlarıyla yerel mimariye uygun yapıların bulunduğu sağlıklı ve güvenli bir yaşam alanı haline getirileceği ifade edilmiştir.

Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi İmar ve Şehircilik Daire Başkanı **Murat ALÖKMEN**, Diyarbakır ili kentleşme durumu, hazırlanan imar planları, Dicle Vadisi Projesi, kentteki gecekondu bölgeleri, eski köy yerleşim yerleri ve afet riski altındaki alanlar, Suriçi Koruma Amaçlı İmar Planı ile Suriçinde yürütülen Alipaşa – Lalebey Mahalleleri ile İçkale'de yürütülen Cevatpaşa – Fatihpaşa Mahalleleri kentsel dönüşüm projeleri hakkında bilgiler vermiştir. Sunumda, Diyarbakır kent merkezinin 1950 yıllarından 2000 yılına kadar artan bir ivmeyle özellikle 1990 ve 2000 yılları arasında, kent merkezi sosyal, siyasal ve ekonomik nedenlerle yoğun bir göç aldığı belirtilmiştir. Bu süreçte kentin hızla artan nüfusu için konut ihtiyacının karşılanamadığı ve özellikle kırsal alandan göçle gelen yurttaşların gelir düzeylerinin planlı alanlarda konut edinebilmelerine imkân tanımadığından yoğun gecekondu bölgeleri oluştuğu ifade edilmiştir. Başta Suriçi ve Bağlar bölgelerinde olmak üzere kentteki gecekondu alanlarının önemli altyapı sorunlarına sahip olduğu, çok katlı gecekondu alanlarındaki yapıların 2. derece deprem bölgesi olan Diyarbakır için ciddi riskler oluşturduğu vurgulanmıştır. Risk içeren bu alanlara müdahale edilmesi ve somut çözümler üretmek için Büyükşehir Belediyesi tarafından çalışmalar yürütüldüğünü ifade etmiştir.

5. Toplantı Sonuçları

Bu bölümde oturumlar sonucunda üzerinde uzlaşılan ortak noktalar belirtilecek, ayrıca toplantıda ortaya konan görüşlerin içerik analizi yapılacaktır.

Birinci oturumda yaşam kalitesi bağlamında Diyarbakır'ın değerlendirilmesi ve kentsel dönüşüm konusu hakkında görüşler beyan edilmiştir. Bugüne değin gerçekleştirilen kentsel dönüşüm pratiklerinin beklenileni vermediği ve bu yeni süreçte yapılacak çalışmaların halka ve ilgili taraflara iyi anlatılması gerektiği katılımcılar tarafından ifade edilmiştir. Yapılacak planlamaların mahalle meclisleri ve benzer yerel örgütlenmeler ile birlikte kurgulanması, sürdürülebilir çözüm için halk katılımının esas olduğu, sorunların çözülmesi için dönüşümün sosyal ve ekonomik boyutlarının da atlanmayarak planlama ve uygulamalara dâhil edildiği süreçlerin izlenmesi gerektiği üzerinde uzlaşılmıştır. Göçle gelen ve dezavantajlı kesimlerin oluşturduğu gecekondu mahalleleri için nüfusun ihtiyacı olan sosyal uyum ve ekonomik iyileştirmeye yönelik yatırımlar yapılmalı, iş olanakları ve çalışma alanları oluşturulmalıdır.

Oturumlardan Bazı Görüntüler

Öğleden sonraki ikinci ve üçüncü oturumlarda Suriçi'ne ilişkin görüş ve öneriler üzerinde ağırlıklı olarak durulmuştur. Koruma amaçlı imar planının güncel tespit ve kararlarının dönüşüm için yapılacak planlamaya altlık olarak kullanılması, bu doğrultuda alan yönetimi planlaması sürecinin de paralel ve eşgüdümlü olarak devam etmesi, Suriçi bölgesinin sadece turizm amacına yönelik olarak düşünülmeksizin Diyarbakır yaşamı ve kimliğini yansıtan, yaşayan bir merkez olarak düşünülmesi ortak görüşlerle önerilmiştir. Suriçi bölgesi ve diğer dönüşüm alanları için yapılacak planlamada, tüm boyutları ile düşünülmüş bir kalkınma çerçevesi oluşturulması gerektiği, ekolojik yaklaşım ve koruma kullanma dengesinin oluşturulmasının önemi vurgulanmıştır.

Ayrıca Diyarbakır'ın birinci ve ikinci derece deprem bölgesi olduğu, mevcut deprem haritasında yer almayan aktif fayların da var olduğu ve bu nedenle Diyarbakır için ciddi deprem riskinin bulunduğu hususu ifade edilmiştir. Bu nedenle başta Bağlar bölgesi olmak üzere Suriçi bölgesi ve diğer gecekondu alanlarında yapı stokunun ciddi riskler taşıdığı, dönüşüm ve sağlıklaştırma uygulamalarının kaçınılmaz olduğu, kentte yeni yapılaşan alanlarda da sağlıksız yapı denetimleri sonucu yeni risk havuzlarının oluşturulduğu belirtilmiştir. Başta Bağlar bölgesi olmak üzere gecekondu alanlarında kadastral sorunlar ve mülkiyet sorunlarının aşılması için çabaların sarf edilmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu

alanlarda yapılacak dönüşüm ve sağlıklaştırma faaliyetlerinin sosyal ve ekonomik programlar ile birlikte kurgulanması gerektiği, ancak bu şekilde sorunların ötelenmeden çözümlenebileceği hususları ifade edilmiştir.

6. Uzlaşı Alanları

Toplantı sonucunda ortaya çıkan uzlaşı noktaları şunlardır:

- Diyarbakır Kentinin özgün önceliklerini dikkate alan uygulanabilir ve **yaşanabilir kent ölçütleri**ne dayanan bir **izleme ve değerlendirme mekanizması**nın oluşturulabilmesi için çalışmaların sürdürülmesi gerekir.
- **Vatandaş katılımı**, mümkün olduğunca **yerinde dönüşüm**, **sosyo-ekonomik kalkınma**, **istihdam politikaları**, **paydaşlar arası eşgüdüm** ve özellikle Diyarbakır Suriçi'nde **koruma/kullanma dengesinin kurulması** ilkeleri dikkate alınarak kent bütünü ölçeğinde dönüşüme ilişkin **sosyo-ekonomik analizler** yapılmalı, bu analizlere dayalı olarak bir **halk katılımı mekanizması kurgulanmalı**, katılımcı süreç sonunda da kent bütününde **kentsel dönüşümü yönlendirecek** bir **ana plan** oluşturulmalıdır.
- Bakanlar Kurulu tarafından **Riskli Alan ilan edilen Suriçi bölgesi**nde uygulanacak **kentsel dönüşüm projesi ve acil müdahale planı, koruma amaçlı imar planı**nın uygulama süreci, yapımına başlanmış olan **Alan Yönetim Planı**, tamamlanmak üzere olan **ulaşım ana planı** ve ilgili diğer planların eşgüdüm içerisinde yürütülmesi ve bu eşgüdümün sağlanması için ilgili paydaşların katılımıyla **bir eşgüdüm kurulu** oluşturulması gerekmektedir.
- Özellikle Suriçi bölgesinde **yaşamsal tehdit oluşturan ve acil müdahale gerektiren yapılar** tespit edilerek Bakanlar Kurulu kararı doğrultusunda gerekli müdahaleler yapılmalıdır.
- Kentsel dönüşüm sonrasında gerçekleştirilecek yapılaşma süreçlerinde depreme dayanıklı yapıların yapılabilmesi için **yapı denetim ve mühendislik hizmetleri süreçleri gözden geçirilerek denetlenmesi sağlanmalıdır**.

7. İçerik Analizi

Toplantı sürecinde alınan notlar Textstat yazılımı ile içerik analizine tabi tutulmuştur. Bu analiz sonucunda toplantıda öne çıkan kavramsal söz öbekleri aşağıdaki gibi tespit edilmiştir:

- Sosyal dönüşüm/sosyo-ekonomik araştırmalar/kentsel yaşam kalitesi,
- İstihdam politikaları/yerinde dönüşüm/kira düzeyi/arazi politikaları,
- Kentsel Dönüşüm Algısı/kentsel dönüşümde farklı uygulamalar,
- Riskli yapılar/acil müdahale,
- Koruma-kullanma/alan yönetimi/dönüşüm uygulamaları/üst ölçekli plan ilişkisinin iyi kurulması.

Bu içerik analizi doğrultusunda çalışmanın öne çıkan tüm kavramlarının görsel serimi aşağıdaki gibidir:

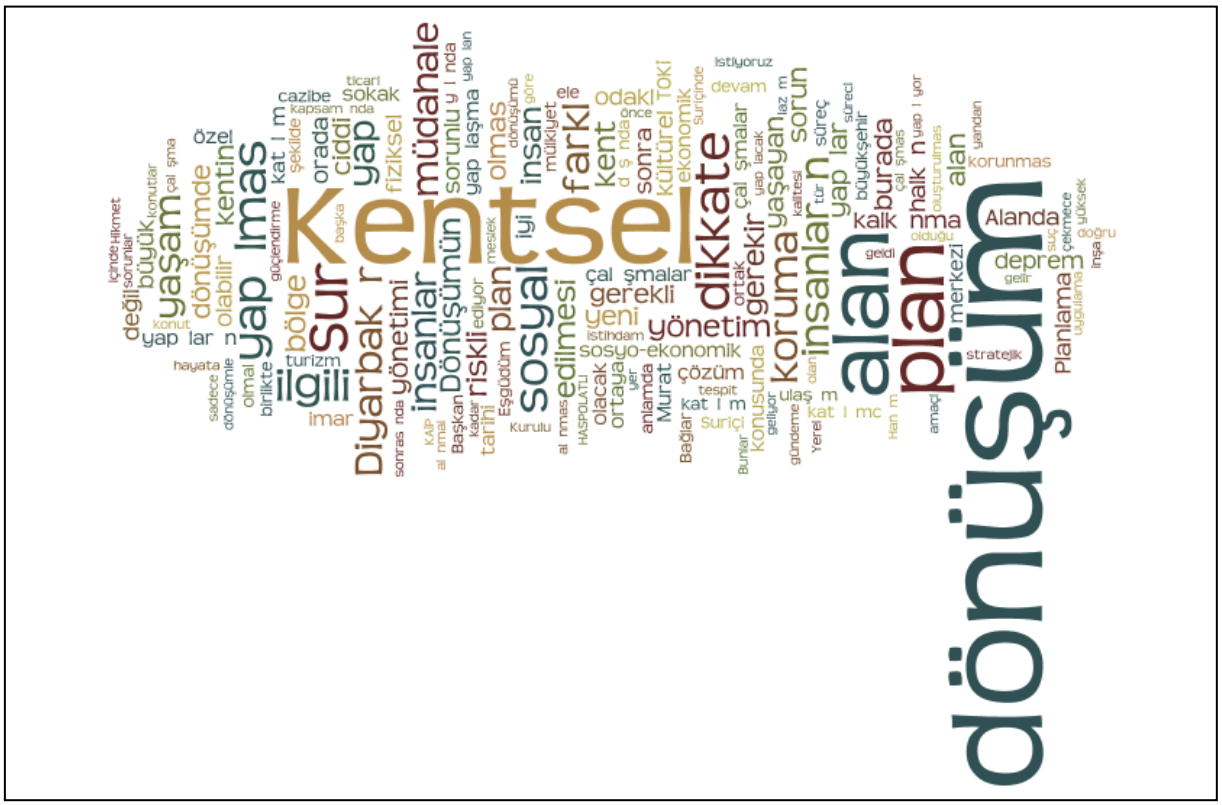

EK - Toplantı Notları

1. OTURUM: KENTLEŞME VE KENTSEL YAŞAM KALİTESİ OTURUMU

Necati PİRİNÇÇİOĞLU: Büyükşehir Belediyesinin kentsel dönüşüm deneyimini aktarması ve hataların anlaşılması önemli. Mimarlar Odasının başından beri söylediği neye dönüşeceğimize yerelin böyle bir masa etrafında karar vermesi gerekir. Burada eksik olan burada yaşayan insanlar. Orada yaşayan insanların ötekileştirilmemesi önemli. Bilgilendirme raporunda suç oranlarının yüksek olduğu belirtiliyor. Her ortamda suç yüksek olabilir. Bu sorunların ifadesinde dikkatli olunması, yoksulların ve sorunlarının ifadesinde bu konulara odaklanılmasında dikkatli olunması gerekiyor. Büyükşehir ve Çevre Şehircilik Bakanlığının ortak çalışmasının incelenmesi gerek. TOKİ Pratiğinden kaynaklanan bir soru işareti var. Ama bir yandan da bu güce ve kaynağa sahip tek kuruluş TOKİ'dir. Ama bu da ciddi sakıncalar doğuruyor. TOKİ de tip konutlar ve aynı sürecin yaşatılması gibi bir sorun yaratıyor. Vatandaşla katılımcı bir süreç yaşanmadan bu süreçler ve uygulamalar yürütülüyor. Süreçler yapı ölçeğinde sosyal boyutlar dikkate alınmadan gerçekleştiriliyor. Diyarbakır'daki kentsel dönüşümde birinci koşul bu tür tartışma ortamlarını özellikle mahalle ölçeğinde yoksulları ötekileştirmeden yaratmak olmalı. Alanda yaşayanların talepleri de dikkate alınan çözümler tartışılmalı.

Yener AKAY: Murat Bey'in sunumunda hem sorunlar hem de çözüm önerileri vardı. Planlı gelişme, katılım, gibi sorunlar ifade edildi. Bölge planına başlamadan bir vizyon tanımı yapılmalı. Burada da "sürdürülebilir bir kalkınma" öneriyorum. Denge, insan odaklılık ve erişilebilirlik kavramlarının değerlendirilmesini öneriyorum. Yaşanabilirlik kentlerinin tamamında sorun. Her şeyi istiyoruz ama bazı değerleri çiğniyoruz. Ör: bir yandan kentleşiyoruz bir yandan tarım alanlarını yok ediyoruz. Dengeli ve sürdürülebilir bir kalkınma ve kentleşmenin önemi artıyor.

Nevin SOYUKAYA: Ben arkeoloğum ama uzun süredir Diyarbakır ve kentle ilgili tüm çalışmalarda bulundum. Şu anda da alan yönetimini temsil ediyorum. Kentler insanlarla ve sakinleriyle vardır. Öncelikle insanı düşünmek ve insan odaklı bir kenti düşünmek doğru ve öncelikli olandır. Kentin kültürel dokusunu ve tarihini yansıtan, farklı guruplara, dezavantajlı guruplara yaşam hakkı tanıyan kamusal ortak alanları oluşturabilen, bunu yaparken de kalkınmayı hedef alan, yaşam kalitesini yükseltecek yaşayan bir planı hedef almak gereklidir. Bütün bu kriterleri baz alan bir kent planının, koruma amaçlı imar planının oluşturulması öncelikli olandır. Kent planları yapılırken daha çok fiziki mekan dikkate alınıyor, kentin sosyal yapısı dikkate alınmaktan çok yerel yönetimin olanakları dikkate alınıyor. Öncelikle o kentte yaşayanların, kentin tarihi dokusunun somut ve somut olmayan kültürel değerlerin dikkate alınması gerekir. Bir planın yapılması bütün bu sorunlara çözüm üretecek bir yöntemdir. Bu anlamda Sur içi bölgesinde yapılacak dönüşümde insanın yaşam standardını yükseltecek ve kentin kültürel birikimini dikkate alan bir dönüşüm gerçekleştirebilirsek, tarihi ve fiziksel dokuyu dikkate alınmalı.

Şükrü AŞÇI: Kentsel dönüşüm kavramı evrensel ama yüzeysel kalıyor. Bunun hayata geçirilmesinde çok ayrıntılar. Toplulaştırmamı, başka bir şey midir? Bunu başka oluşturacağımız alanlarla ilişkilendirmeliyiz. Planlarla, finansmanla, diğer farklı boyutlarla ilişki kurulmalıdır. Yapılan bir değişimdir ama salt fiziksel yapı değişimi kentsel dönüşümü ifade etmez.

Nurhak Sinan AKINCI: Nevin Hanım bir noktaya temas etti. Yaşam kalitesinin yükseltilmesi. Burada yaşam kalitesi mi artacak yoksa bu insanlar başka yere gönderilip yerlerine başkaları mı gelecek? Suriçi'ni bir açık hava müzesine dönüştürmekten kaçınılması. Bunun adımlarının atılması. Kentsel dönüşümün yüzeysel kalmaması için halkın da bu sürece katılması. Dönüşümün teknik boyutu dışında esas dönüşüm alanındaki halkın ne istediği konusunun ele alınması. Bakanlığın Suriçi ve Bağlar'da halkla irtibata geçerek halkın ne istediğini tespit etmesi gerekir. Dönüşüm yapıldıktan sonra halka gidilmesi değil, halkın söyledikleri dikkate alınarak dönüşüme başlanması gerekir. Yasa konusunda deprem riskine sığınılarak başka amaçlar mı güdülüyor soru işaretlerini doğuruyor. Barınma hakkı, yaşama müdahale gibi sorunların yasal hak arama süreçleriyle ilişkisi dikkate alınmalı. Sur içinin afet alanı ilanından sonra bu tür süreçlerle karşılaşılma riski ortaya çıkabilir. Bu insanlar göç sonucu geldiklerinden mağdurlar, ikinci bir mağdur yaşamamalılar. Suriçi'ne salt turizm odaklı yaklaşılmamalı. Sur diplerindeki yaşamı soylulaştırma tehdidinden kaçınılmalı.

Nimet TAŞ: Kanun çıktı, amaçlarından ve eksiklerinden bahsedildi. Kanunun uygulanmasındaki en temel engellerden birisi kadastral durum. Bazı alanlarda 10 metrekarede 1000'e yakın hissedar var. Bunlar göz ardı edilerek kanun uygulamansın yapılabilmesi sorunlu. Dokuz yıldır Bağlar Belediyesinde çalışıyorum. Bir çok birimde çalıştım, Bağların her kısmını çalıştım. Şu an yönetim kademesindeyim. Bağlar şu anda bir çöküntü

alanı. 10 yıl önce ise suç oranının en düşük olduğu alandı. Bağların çöküntü alanı olmasının sebebi güvenlik politikaları. Siyasi olaylarda müdahale hemen olurken uyuşturucu gibi konularda müdahale olmuyor. Bağlar konumu ile merkezi bir yerde. Avrupa'yı gezdiğimizde fiziksel çevrenin geliştiğini ama sosyal ilişkilerin zayıfladığını görüyoruz. Kentin dinamizmi ziyaretçileri etkiliyor. Fiziksel gelişimin olumsuz yanlarını görmüyoruz. Bağlarla ilgili veri toplama ve anket çalışmaları yapıyoruz. İşin sonunda ne çıkarsa çıksın mevcut sokak yapısını korumak istiyoruz. Riskli binaları yıkmak da hedefimiz. Üç yıl önce bir denetimde kâğıttan bir evle karşılaştım. Bu şekilde evler var ve kiralanıyor, içerisinde insanlar oturuyor. 8 mahallede %60 yıkım ihtiyacı var. Bağlar'da yapılacak çalışmalarda Bağlar Dörtyol'u korumadan hareket edilemez. Korunması gereken doku, sokak yapısı ve ilişkiler var.

Abdullah SEVİNÇ: Yerleşmeleri biz kabaca sosyo-ekonomik yapının fiziksel mekana yansıması olarak tanımlıyoruz. Diyarbakır'ın sosyo-ekonomik yapısının araştırılması bu anlamda çok önemli. Nüfusun çok genç olması konusu göz önüne alınmalı. 1950'li yıllardan bu yana sonuçlanmayan davalı alanlar var. Bu alanlar en fazla kaçak yapılaşmanın olduğu alanlar görünüyor. İnsan odaklı bir kent diyoruz ama diğer canlıları da dikkate almamız çok önemli. Ör: Dicle vadisinde yüzlerce kuş türü var burada konaklıyorlar, yaşıyorlar. Diyarbakır'da resmi hukuk dışında bir de sözlü hukuk belgelere dayanmayan yapı var. Bunların da dönüşüm sürecinde çözülmesi gerekecek. Elinde tapusu olup yeri olmayan birçok insan var. Canlı odaklı, katılımcı, dayatmadan uzak, ortak akıl yoluyla ulaşılan çözüm gerekli.

Nevfel YANARAY: Planlama ve dönüşümde aktörlerin çokluğu sebebiyle, yasal boşluklar var. Kentsel dönüşümde büyükşehirlere atıfta bulunuluyor ama büyükşehirlerin bu kapasitesi var mı? Bürokratik işlerin yasal boşluk engelleri kaldıracak şekilde yapılması . Planlamayı herkes yapıyor, uygulamanın etkin şekilde yapılması ve yetkinin çoklaşması temel sorun alanı.

Mustafa KOÇ: Emlakçılar adına katılıyorum. Kentsel dönüşüm dediğimizde aklımıza eski yapıları yıkıp yenilerini yapmak geliyor. Emlakçılar şehri en iyi bilen meslekler arasındadır. Bazı vatandaşlarımızın tapusu olup yeri olmadığından bahsedildi. Bazı vatandaşlarımızın da evi var tapusu yok. Bağlar'da yaşanan suç sorunları var. İnsanların yaşadığı 12 katlı yapılar var, tahliye ve dönüşüm nasıl olacak. İnsanlar birikimleriyle bir ev almışlar. Kalabalık aileler tapusuz dairelerde oturuyorlar. Tapu yok ama elektrik, su bağlanmış. Kurumlar arasında bir diyalog kopukluğu var.

Yener AKAY: Kentsel dönüşümden tekrar bölge planına dönmek istiyorum. Yeni bölge planında büyükşehir yasası nasıl ele alınacak, Diyarbakır ve Şanlıurfa nasıl etkilenecek? Sorumluluk alanı nasıl etkileniyor? Bölge planı kararları nasıl etkilenecek. Bölge planında Diyarbakır ve Şanlıurfa merkez odaklı düşünülmemeli. Diyarbakır'ı cazibe merkezi yapmalı mıyız? Olmalı mıdır? Daha çok nüfusun çekilmesi doğru mu? Cazibe merkezi için ciddi büyük ve yenilikçi yatırım ve projelerin yapılması. Ör: Şanlıurfa'ya yapılan yatırımlar.

Murat ALÖKMEN: Bazı şeyleri öngöremeyince hayat kendisini dayatıyor. Bazı şeylere hazırlıksız yakalandık. Hazırlıksız yakalanmanın sorunlarını bertaraf etmeye çalışıyoruz. Diyarbakır zaten bir cazibe merkezi. Bunu düzenlemeye çalışıyoruz. Bunu bölge planında nasıl organize edeceğimizi planlamamız. Biz istesek de istemesek de Diyarbakır zaten bir cazibe merkezi. Planlama yaparken planı hayata geçirecek argümanlarımız neler? Özel mülkiyet bir engel oluşturabilir. Avrupa'da özel mülkiyete plan yapılmıyor. Planlama yapıldıktan sonra mülkiyet dağılımı yapılıyor. Planlama özel mülkiyetle çatışma durumunda kalıyor. Kayapınar örneği. Planlama yaptıktan sonra özel mülkiyetle karşı karşıya kalınıyor. 18 madde uygulamalarında sorun yaşanıyor. Planlama yapılırken şahısların müdahalesini engellemek çok zor. Geldiğimiz noktada kentsel dönüşümle karşı karşıyayız. Kentsel dönüşümün zorunluluğu bir verili durum. Bazı alanların dönüşümü zaruret ama nasıl yapacağız. Argümanlar ne olacak? Bu çok. Karar verme süreçlerinin katılım mekanizmalarının çok iyi belirlenmesi. Katılımı sağlamakta güçlük çekiyoruz. Etkin katılımı sağlayamayınca projelerde sorun yaşanıyor.

Necati PİRİNÇÇİOĞLU: Dönüşümün sosyal ve ekonomik boyutunu göz ardı etmememiz. Dönüşümü bir bütün sosyal ve ekonomik bir bütünlük sağlayacaksa anlamlı. Dönüşümün belli alanlarda gerçekleşmemesinin sebebiyle ekonomiktir. TOKİ uygulamalarında istenen ödemelerin yapılamaması buna örnektir. Bu unsuru görmezsek yol alamayız. Sosyal boyut kısmının analiz edilerek dikkate alınması. Sosyal boyut analiz edilmediğinden teknik boyutta zorluk yaşanmaktadır. Yasanın getirdikleri de vatandaşın katılımı ve tartışmasını engelleyen bir durum getiriyor. Bununla dönüşüm nasıl sağlanacak? Yasanın kendisi risk taşıyor. Uygulayıcılar iyi niyetli olabilir ama yasa katılımcı değil. Biz Diyarbakır'da bunu başarabilirsek, acelemiz olmaması, birbirimizi dinleyeme vatandaşları dinlemeye ihtiyacımız. Katılım proje sunumu değil, karşılıklı sorumluluklar ve ödevlere dayanan bir karşılıklı bir diyalog sürecidir.

Dr. İlhan KARAKOYUN: Katılım çok sihirli ve güzel bir kavram ama bunu nasıl yapacağız, ajansların kuruluşunda süslü laflarla ifade edilmiş. Katılımı sağlamak çetrefil ve zor bir alan. Halkın katılımının nasıl sağlanacağının mekanizmalarının belirlenmesi gerekir. Kurumsal katılımda bölge planı sürecinde sorunlar yaşadık. Sorumluluk ve hedef açısından katılım sürecini değerlendirmek gerekir. Bir yanda da acelemiz de. Katılımcı süreçte bazı yerlerde de acele etmek lazım. Süreç uzadıkça müdahale kaçınılmazlaşıyor. Sahibi olan planlar yapmamız lazım. Dinamik bir planlama yapılması. Kentlerin de zamanla eskiyip yaşlandığını dikkate almamız. Zamanla farklı yerlerde dönüşüm ihtiyacı ortaya çıkacağını söylüyor. Yaşanabilirlik kavramı göreceliliğiyle bunu gösteriyor. Planlarımızın daha dinamik bir yaklaşımla hazırlanması. Kentin cari gündemi her şeyi bastırıyor. Kentin asıl gündemine gelmemiz. Sağlıklı bir izleme ve değerlendirme mekanizmaları.

İdris BEDİRHANOĞLU: Yaşanabilirlikten önce yaşam gelir. Bir kent deprem gibi bir tehdit altındaysa yaşanabilirliği tartışmak güçtür. Ticari alanların konuttan ayrılmaması (bina altı fırın gibi) yapı güvenliğini ciddi tehdit ediyor. Yaşam kalitesini azaltıyor. Sağlıklı ulaşım ciddi bir sorun alanı. Her yere araçla gidiyoruz. Toplu taşım yetersiz. Kent meydanları bir türlü oluşturulamıyor. Parklar yapılıyor ama monoton. Biraz da estetik . Manzara mühendisliği. Yeni bazı gelişmeler sevindirici. Engellerin kaldırılması gerekli. Sitelerin yüksek duvarla çevrilmesi ciddi bir sorun. Neden duvara gerek duyuluyor? Konut üretiminde eski usta-çırak ilişkilerinin oluşturulması. Yanlışlar üzerine geleneğimizi oluşturuyoruz. Dört Ayaklı Minare örneği ve korunması. Dönüşüm yaptığımızda yapılan yapıların da afete duyarlı olması ve sağlam yapılar inşa edilmesi. Yapı inşa koşulları, iklim koşulları vs. dikkate alınmalı. Yaz ve kış bazı dönemler yapı yapılması engellenebilir. Yapı denetimi ve denetimi yapacak arkadaşların eğitimi çok. Kentsel dönüşümde bir güçlendirme sürecinde böyle. Güçlendirme yapımında da uzmanlaşma gerekir. Kâğıt üzerindeki detaylar ne derece uygulamaya yansıtılıyor bu belirsiz. Okul binalarının durumu ortada. Alınan raporlar sorunlu.

Hikmet HASPOLATLI: Burada bir süreç var. 50'lerde hızlı göç, çarpık yapılaşma, imar afları ve içinden çıkılamayan bir kentleşme süreci. 50'lerde de üzerinde durulmamış, imar afları gelmiş, çözüm bulmadan bu güne kadar gelmişiz. Tüm kesimlerin bu durumda suçu. Çözüm odaklı bir şeyler yapma zamanı. Öngörme ve harekete geçme zamanı. Plan yetkileri ve yetki karmaşası sonucu farklı tür ve çeşitte uygulanmayan planlar var. Belediyelerimizin stratejisini belirlemesi. Bir değişim ve dönüşüm stratejisi belirlenmeli. Her şeye kentsel dönüşüm denmesi sorunlu. Bu bakımdan 18. Madde uygulanması da kentsel dönüşüm adlandırılması mümkün. Ancak, uluslararası düzeyde bu kentsel dönüşüm adlandırılmıyor. Yasada da kentsel dönüşüme sadece bir kez atıfta bulunuyor. Yasa aciliyetten çıktı. Bakanlık özeleştiri yapmamız. Yasayı gerektiği gibi anlatamıyoruz. Riskli alana ilişkin bir eleştiri geldi. Riskli alandaki uygulama bir daha önceki uygulamalardan farklı değil. Yasaya ilişkin doğru bilgilenmeyle eleştiri yapılması. Kentsel dönüşüm sürecini nasıl yönetebileceğimizi konuşmamız. Kentsel dönüşüm eşittir rant denkleminin kırılması. TOKİ'nin oluşturduğu mimari yapıyı eleştirenlerden biriyim. Ama TOKİ'nin dönüşüm projeleri belediye kanununa dayanıyor.

2. ve 3. OTURUMLAR: DOĞAL VE KÜLTÜREL MİRASIN KORUNMASI TURİZM VE KENTSEL DÖNÜŞÜM OTURUMU ve KENT PLANLAMA, KONUT, GECEKONDU VE KENTSEL DÖNÜŞÜM İLİŞKİSİ OTURUMLARI

Nevin SOYUKAYA: Alan yönetimi ve UNESCO ile ilgili bilgi vermek istiyorum. Bunlar yeni kavramlar Türkiye'de 2005 yılında çıkarılan bir yönetmelikle gündeme geldi. Dünya Kültür Mirası listesinden çıkarılma gündeme gelince İstanbul'da alan yönetimi yapılması gündeme geldi. Alanya, Bursa, Bergama çalışmaları devam ediyor. Bu bağlamda Diyarbakır'la ilgili bir çalışma başlatıldı. 1988 yılında kentsel sit ilan edildi Diyarbakır surları. 1990 yılında koruma amaçlı imar planı yapıldı. Koruma amaçlı imar planı kağıt üzerinde kaldı, sur içinde göç sonucunda çarpık yapılaşma oluştu. Tarihi doku büyük ölçüde tahrip oldu. 90'lı yıllarda eş zamanlı Suriçi'ndeki çarpık yapılaşma arttı. 2000 yılında Diyarbakır Surları DMA Geçici listeye girdi. Yönetmeliğe göre Diyarbakır B.Belediyesinin öncülüğünde yönetim planı çalışması başlatıldı. 2011 yılında alan yönetim sınırları belirlendi. Sınırın belirlenmesinin hemen ardından alan başkanı atandı, alan yönetim birimi oluşturuldu, çalışmalar başlatıldı. Yönetim planı bir stratejik plan. Fiziki yapıyla birlikte rehabilitasyonun yapılmasını hedefleyen, katılımcılığı baz alan yönetişim ilkeleri çerçevesinde yapılması düşünülen bir stratejik plan. UNESCO Dosyası hazırlama süreci ile plan eş zamanlı yürütülüyor. Bu çalışmalar kapsamında kentteki bu anlamdaki tüm çalışmaların mevcut durumu taranıyor, eş zamanlı bazı küçük projelerle ilgileniliyor. Sosyo-ekonomik ve fiziki iki ayrı grup alanda tespitlerde bulunuyor. Burçlar ve işlevlendirme çalışılıyor. Kalenin korunarak yaşatılmasının planı çıkarılıyor. Beş yıllık bir plan. Alan yönetimi olan dokuyu koruyup sağlıklaştırarak bir çalışma yapmak gerektiğini düşünüyoruz. Alanı soylulaştırmadan, turizmi otel ve restoranlardan ibaret görmeden bir çözüm bulunması. Yaşayan kent olma özelliğini devam ettirecek bir

rehabilitasyon çalışması yapılması. Ortaklaşılan, alan yönetim planı çerçevesinde stratejik bir çerçeve oluşturulabilir. Alan yönetimi, Büyükşehir Belediyesi, Sur Belediyesi, Yenişehir Belediyesiyle birlikte mülkiyet haklarını koruyarak, ekonomik ve sosyal geliştirerek ortak bir plan umuyoruz.

Tevfik ARITÜRK: Sur içindeki yapıların çoğu kaçak yapılarla çevrili. Bu binaların kaldırılması. Ancak, sokak dokusunu ve bölgedeki insanların sosyo-ekonomik yapılarını dikkate almamız. Bu amaçla bizim bazı çalışmalarımız. Örneğin 5 sokağın sokak sağlıklaştırması devam ediyor. 25 adet burç kalkınma ajansı desteğiyle projeleri gerçekleştiriliyor. 2015'te surların büyük bir bölümü onarılmış olacak. Turizm açısında kentin gelişmesi için doğal ve kültürel mirasın korunması. Hanlar Bölgesi yakın zamanda ihaleye çıkacak. Bu bölgedeki sokaklar göz önüne alındığında kültür mirasının korunması sağlanacak.

Necati PİRİNÇÇİOĞLU: Bir kenti sadece turizm endeksli planlamak korumak bir haksızlık olur. Koruma ve koruma bilincini geliştirmek, yaşayan insanları bu doğrultuda eğitmek ve bilinçlendirmek önemli. Sadece turizm tarihi mekânlarda tahribata yol açabiliyor. Turizmin altyapısının oluşturulması gerekli. Çok iyi düşünülmüş bir kalkınma çerçevesi olmalı, canlıyı koruma, sur içerisindeki yaşam kültürünü koruma birlikte düşünülmeli. Buna yönelik bir stratejik çerçeve geliştirilmeli.

Nimet TAŞ: Şu an orada yaşayan insanlar oradan ayrılmak istemeyecek. Elektrik ve su paralarını ödemiyorlar. Buradan çıkınca ödemek zorunda kalacaklar. Dönüşüm sonrasında birçok şey kayıt altına alınacağından orada bulunan insanların yaşam koşulları ellerinden alınmış olacak. İlk oradaki insanların inşaat faaliyetlerinde yer almalarının sağlanması. Çeşitli meslek edinme faaliyetleriyle insanların istihdam potansiyellerinin arttırılması gerekli.

Elif KARA: Dış sur kısmında bir "çekmece konut" sistemi geliştirmiştik. Bu insanların ekonomik anlamda güçlendirilmesiyle bazı sorumluluk ve ödemeleri üstlenmeleri sağlanacak. Organik sokak biçimlenmeleri, gölgelenmeler, güneşlenmeler, sur içinin özel dokusu çekmece konut sistemi sayesinde korunuyor. Organik dokudan örnekler seçilip bazı analizler yapılıyor ve sonucunda güçlendirme ya da yenilemeyle ayakta kalabilenler korunurken harabe olanlar yıkılıyor. Boşalan alanlara yeni konutlar yapılıyor. Orada yaşayanlar meslek edindirme kurslarıyla geliştiriliyor. Üretim, yaşama, katılma bu süreçte gerçekleştirilebiliyor.

Murat ALÖKMEN: Koruma Amaçlı İmar Planı fiziksel dönüşümün nasıl olması gerektiği konusunda bir el kitabı niteliğinde. Hava fotoğrafları ve kadastro planın başlangıç noktasını oluşturdu. Acaba 1950'li yıllara dönmemiz mümkün olabilir mi diye çalıştık. Sur içerisindeki parsel dokusu büyük oranda korunmuş. Bu dokunun korunmasıyla bozulmanın önüne geçilebilir. Yüksek yapılar ve betonarme yapılarla bozulma. Tescilli yapılar yeniden tespit edildi. 230'dan 424'e çıktı tescilli yapı sayısı. Tescilli, tescil dışı koruma ve bozulmuş yapılar şeklinde bir sınıflandırma yapıldı. Yeni yapılarda 1950'lerdeki konuma uygun bir vaziyet planı öngörüldü. Sokak cephelerinde bazalt cephe önerildi. Plan anketleri yapıldı. Mülk sahiplerinin büyük ölçüde alanı terk ettikleri ancak, yeni yapıların dahi dokuyu fazla bozmadan inşa edildiği görüldü. Kimliği tanımlamak için bir çalışma yapılması öngörülüyor. Alanda ticari işletmesi olanların büyük kısmı sur dışında yaşıyor. Orada yaşayanların sahiplenme oranını arttırmak için çalışmalar yapılması. Alanda ticari mekânlar hariç 70 bin kişi yaşıyor. Dışarıdan gün içinde 80bin kişi geliyor. Turizm ve sahiplenme ve birbirini besleyen iki unsur ele alınması önemli. Alanda yaşanan canlandırma süreçlerinin dikkatle izlenmesi. Alandaki insanların bu ticari aktivitelere katılması. Alanda yaşayan insanların orada yaşamaya devam edebilmesi için planda katı işlev kısıtlamaları yapılmadı. Aidiyet duygusu konusunda eğitim önemli bir rol taşıyor. Alanda yaşayanlar tarihi eserlerle ilgili bilgi ve bilinç sahibi değil bu anketlerde ortaya çıkıyor.

Nevin SOYUKAYA: Murat Bey'e ekleme yapmak lazım. Bugün Suriçi daha ucuz yaşamaya elveren bir yer. Suriçi köhne olduğu için ucuz bir yandan da. KAİP, Yönetim planı ve dönüşüm bölgede yaşamı değiştirecek. Koruma kullanma dengesini çok iyi kullanarak bir dönüşüm gerçekleştirmek gerekiyor. Yapılacak düzenlemelerde cazibe merkezi niteliği artacak bu da farklı kesimleri alana çekecek. Mülkiyet yapısının değişmemesine dikkat etmek. Her üç unsur, KAİP, yönetim planı, dönüşüm projesi koruma-kullanma dengesi ve istihdam sorununu çözücü bağlamda ele alınmalı. Alanın pahalanmaması için emlak ve kira bedelleri konusunda bir girişimde bulunulması. İngiltere Hackney örneğinde ev kiralarının üst limiti belirlenmiş. Bu üç plan ortaklaşa hayata geçirilirse dünyada ve Türkiye'de bir ilk gerçekleştirilmiş olur. Ustalar yetiştirilmesi, belgelendirme, kurslar istihdam konusunda bir işlev üstlenebilir. Pansiyonculuk, ev hanımlarının meslek edinmelerinin sağlanması aile geçimine katkılarının sağlanması… Alım güçlerinin yükseltilmesi.

Hikmet HASPOLATLI: Bazı kavramları netleştirmek gerek. KAİP, Alan yönetimi UNESCO açısında bir süreç tanımlıyor. Bakanlar Kurulu Kararı ise riskli yapılara işaret ediyor. Bakanlar Kurulu kararı riskli yapılar açısından bir aciliyet içeriyor. En nihai amaç bu üç ayrı kavramı bir arada değerlendirmek olmalı. Ciddi anlamda merkezi ve yerel kurumlara görevler düşüyor. Üçünün dengeli bir şekilde götürülmesi gerekli. Bu alan Bakanlık ve Belediyenin çabalarıyla gündeme geldi. Kurumlar hızlı bir şekilde bir araya gelerek bir yol haritası oluşturulmalı. Çekmece konutlarda finans modeli ne olabilir? Değer artışlarından kamuya dönüş nasıl olabilir? Hayatı ucuz tutma gayreti acaba ayrı bir yapılaşma baskısı ortaya çıkabilir mi?

Elif KARA: Benusen yapılaşma biçimi itibariyle çekmece konut türü modellere çok uygun. Finansmanla ilgili projede büyükşehir belediyesi arazisinin stok kullanılması, özel mülkiyet değil kooperatifler eliyle yaşayan sakinlerin de katılacağı Avrupa'dan alınan bazı modeller düşünülmüştü.

Nevin SOYUKAYA: Afet bölgesi ilan edilmese de alan yönetimi kapsamında sorunlu binalarla ilgili gerekenlerin yapılması. KAİP ve alan yönetimi dışında çalışmaların yapılmaması gerekli, eşgüdüm içerisinde çalışmaların yürütülmesi. Alan yönetimi planı dinamik bir plan. Şartlara göre mevcut ihtiyaçlar doğrultusunda güncellenmesi söz konusu.

İdris BEDİRHANOĞLU: Her yapının farklı özellikleri var. Kökten yıkım negatif geliyor bazen. Yaşanmışlıklar var. Ama yapı güvenliği açısından yıkıma gelene kadar birçok seçenek ortaya konabilir. Deprem konusunda Diyarbakır riski yüksek bir bölge.

Hikmet HASPOLATLI: Bölgenin riskli alan ilan edilmesi demek, Bakanlığın bütçesi dışında bir kentsel dönüşüm hesabından kaynak aktarılması anlamına geliyor.

İskender DEMİR: Kentsel dönüşüm modelinin kendi kentimizde nasıl olması gerektiğini konuşmalıyız. Kentsel dönüşüm insanlar tarafından bir yıkım anlaşılıyor. Koruma-düzenleme-yenileme anlaşılması gereken, sosyal, fiziksel ve ekonomik bir uygulama aracıdır. Suriçi'nde koruma ve düzenleme, Bağlar'da yenileme tercih edilmelidir. Ulaşım master planı çalışmaları devam ediyor. 2011 yılından bu yana. Ulaştırma Bakanlığına sunulmuş raylı sistem güzergâhlarımız var. Trafik acil eylem planları, yayalaştırma, bisiklet, tek yön uygulamaları gündemimizde.

Mustafa KOÇ: Farklı katılımcılar aynı kapıya çıkıyor. Ekonomi, güvenlik/sağlık/eğitim, kentsel dönüşüm sonradan gelir. Sur içindeki insanları bir yere yerleştirmek için ekonomiye dair bir çözüm üretmek lazım. Diyarbakır'da Hazineye ait çok büyük araziler. Bunlar Suriçi bölgesindeki insanlar için çözümde kullanılabilir. Eğitim. İnsanların bilinçlendirilmesi.

Yıldız TAHTACI: Suriçi'ndeki dönüşümün katılımcı bir yaklaşımla, koruma kullanma dengesi içinde insan odaklı gerçekleştirilmesi gerekir. Riskli yapıların tespit edilmesi müdahale edilmesi, sonrasında da doğal ve kültürel yaşamın sürdürülmesi gerekli. Bellek çalışma ve çalıştayları bu anlamda öne taşıyor. 2013 yılının Diyarbakır Surları Yılı olması için çeşitli çalışmalar yürütülüyor. Bu çalışmalar Cumhurbaşkanlığı ve Başbakanlığa sunuldu.

Nimet TAŞ: Suriçi'ndeki insanların orada kalmasını istiyoruz ama her zaman bu olmuyor. Sizin dışınızda gelişen olaylarla farklı gelişmeler olabilir. Bağlar'la ilgili kent bilgi sistemi çalışmalarımız tamamlanmak üzere. Nisan ve Mayıs ayı gibi Bağlar'a yönelik tüm bilgiler elimizde olacak. Bölgede gelir durumu düşük olduğundan şimdiden meslek edindirme çalışmaları yapılmalı.

Yusuf YEŞİL: Bakanlar Kurulu kararını tam anlamamıştık. Müdahale edilmesi gereken çok ciddi risk taşıyan yapılar. Bunlara müdahale edilmesi gerekli.

Orhan BALSAK: Kentsel dönüşümle ilgili çalışmalar çoğunlukla alt gelir guruplarını ilgilendirdiğinden, sosyal devlet niteliğiyle ilgili salt mekânsal sorunların çözülmesi yeterli olmuyor. Sosyal ve ekonomik olarak hayatlara da müdahale edilmesi önemli.

Murat ALÖKMEN: Bu toplantının ciddi katkısı olduğunu düşünüyorum. Bu tür toplantıların önemi ortaya çıkıyor. Yerinde dönüşüm gerçekleşemediğinde rezerv alanların çok iyi seçilmesi. Kentsel dönüşümle 30bin kişi yer değiştiriyor. Dönüşümle neyi nasıl ele alacağımızı düşünmemiz gerekir. Dönüşümün sadece teknik

kapasiteyle olmayacağının anlaşılması. Bundan sonra sosyal dokuyla beraber dönüşüm olması kanısı oluşmuş bu.

İdris BEDİRHANOĞLU: Daha sağlıklı konutlar yapılarak insan ölümleri engellenebilir. Güvenli yapıların nasıl inşa edileceğini belirlememiz. Dönüşümde yapılacak binalar nasıl daha güvenli yapılacak? Kentsel dönüşüm yavaş olsa da riskli yapıya müdahale acil olmalı.

Hikmet HASPOLATLI: Deprem riski, yapıların kalitesizliği diyoruz ama tek sorun bu değil, dere yataklarına ve heyelan bölgelerindeki yapılar da. Temel isteğimiz ilgili belediyelerin büyükşehirle birlikte riskli alanlarını belirleme çalışmaları yapmaları ve buna göre bir strateji belirlemeleri. İkincisi, kamunun mülkiyetindeki rezerv yapı alanlarının belirlenerek Bakanlığımıza bildirilmesini istiyoruz.

Nurtekin ÖZEN: Kentsel dönüşüm derken halkın imajındaki olumsuz resmin değiştirilmesi. Kentsel dönüşümde farklı uygulamaların olduğunu biz biliyoruz ama halk bilmiyor onlara kadar indirilmeli. Sürdürülebilirlik açısında denetim nasıl olacak bu çok. TOKİ binaları gibi uygulamalarda insan ve çevre ölçekli binalar yapılmıyor. Buna dikkat edilmesi. Kentsel dönüşüm sonrasında buna göre bir dönüşüm gerçekleştirilmeli. İnsanlar konutları yapar, konutlar da insan yaşamını yapar sözünden hareket etmeliyiz. Tren yolu, raylı ulaşım. Bisiklet yaygınlaştırılmalı.

Nevin SOYUKAYA: Toplantıda DESOB da olmalıydı. Uygulama sürecinde de yeni tedirginliklere sebep olmadan süreç birlikte hayata geçirilmeli.

Necla AKAT: Konunun tarafları burada ama bir eksiklik. Gecekondu alanlarında oturanlar daha çok göçle gelen insanlar. Diyarbakır'da göçle ilgili çalışan birçok STK var. Onların da çağırılması gerekir. Suriçi'nde nüfusun alana dağılımı çok sorunlu. Alan nüfusu kaldıramıyor ve bunun bir çözümü olması gerekli. Halkın fikrinin sorulması için birçok yöntem bunlar kullanılabilir. Buraya gelirken tedirginlik vardı ama azaldı. Eşgüdüm sağlanırsa ilerleyen günlerde uygulamada bu tedirginlik giderilir. İnsanların Suriçi ve Bağlar'daki sosyal dokusu ve insan ilişkileri çok farklı ve yaşatılması gerekir. Sosyal dokunun zedelenmesi sorunlarına dikkat edilmeli. Somut olmayan kültürel miras çok. Bu daha çok Suriçi'nde yaşatılıyor. Yerel Gündem 21 kapsamında yapılan araştırmalar kentin belleğinin Suriçi'nde yaşadığını gösteriyor. Diyarbakır kültürünü Suriçi yaşatıyor.

Şükrü AŞÇI: Olayın adı kentsel dönüşümse bunun ölçeğini iyi koymak, tüm unsurlarını barındıran bir yapıyla gerçekleştirmek gerekli. Bu çalışmanın içinde muhakkak ulaşım çalışması yapılmalıdır. İdaremizin de ulaşım planı yaptırma çalışmaları.

Yener AKAY: TOKİ ve İŞKUR'un burada eksikliğini hissettim. Özellikle İŞKUR'un mesleki eğitimle ilgili çalışması mı merak ediyorum.

Selma ASLAN: Kentsel Dönüşüm=TOKİ gibi bir algılama. TOKİ'nin konutları neredeyse tektip. Yerel malzeme ve planlarla yapılması gerekirken bunlara çok özen gösterilmedi. Mahalle sakinleriyle ve vatandaşlarla irtibata geçilmesi. Buradaki asıl problem istihdam problemi. Van'da uzun süre kaldıktan sonra Diyarbakır'a geldim. Zihniyet dönüşümü. Van'daki insanlar da deprem hiç olmayacak zannediyorlardı, deprem sonrasında da depremi unuttular. Güçlendirme, yapı süreci sorunlu.

Erhan ÖZER: Kentsel dönüşüm kadar yaşamsal dönüşüm de. İnsanların kente uyumunu arttırmak da. Deprem olursa Bağlar diye bir yer kalmayabilir. Binakondu adlandırıyorum Bağları. Yapı kalitesi çok düşük. Depremde müdahale çok sorunlu olabilir. Hamamönü'ndeki örnek ve soylulaştırma.

Nevfel YANARAY: Mevcutta bir sağlıksız yapılaşma. Önümüzde seçim. Seçim döneminde sağlıksız yapılaşmaların olmaması için böyle müdahalelerin olmaması için çaba harcanması. Göçle ilgili farklı sorunlar. Bunların tespit edilmesi gerekli.

Ayşegül ÖZBEK: Bölge Planımız kapsamında bu çalışmayı gerçekleştirdik. Önce ön bölgesel kalkınma planı yaptık daha sonra bölge planı yaptık. Şimdi yeni bölge planı hazırlıkları yapıyoruz. Bu konuyu seçme sebebimiz yereldeki eşgüdüm ihtiyacı. Bunun için ilgili tarafları bir araya getirerek asıl görevimizi yapmış olduk. Bu bir başlangıç. Bir ortak strateji geliştirme noktasında adım atılmış oldu. Uygulama öncesindeki ilk toplantı nitelendirilebilir.

Mustafa KOÇ: Dönüşümün spekülasyona sebep olması sorunu da göz önünde bulundurulmalı. Tapu sorunlarının çözümü gerekiyor.